

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ №2**

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

*Матеріали круглого столу
(12 травня 2016 року)*

Київ 2016

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

Теорія і практика судової експертизи: збірник матеріалів круглого столу. / редкол.: Кобилянський О.Л., Черноус Ю.М., Свобода Э.Ю.; Київ. ННІ№2 НАВС. – К.: Навчально-науковий інститут №2 Національної академії внутрішніх справ, 2016. – 410 с.

На круглому столі обговорені актуальні теоретичні проблеми судової експертизи, застосування спеціальних знань у протидії злочинності, участь спеціалістів при проведенні слідчих (розшукових) дій, призначення та проведення судових експертиз, а також інші питання.

Для працівників судово-експертних і слідчих підрозділів, викладачів, аспірантів, ад'юнктів навчальних закладів юридичного профілю.

Матеріали круглого столу подаються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного покладається на авторів.

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

© Навчально-науковий інститут №2, 2016.

© Національна академія внутрішніх справ, 2016.

криміналістики при аналізі, моделюванні даних, розширюють форми реальної наукової співпраці та стають засобом формування єдиного інформаційного простору для об'єднання вчених різних наукових шкіл та держав з метою вирішення спільних креативних наукових проблем.

Отже, майбутнє науки криміналістики – це її подальший активний розвиток, зміна кордонів та сфер впливу, а також виникнення нових сучасних напрямів, розробки і впровадження в освітянську, наукову та практичну діяльність новітніх автоматизованих систем, ноозасобів і грід-технологій.

Білоус В.В.

КОМПЛЕКСНА ІДЕНТИФІКАЦІЙНА РЕФОРМА КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОТРЕБ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Більше двох років Україна протистоїть масштабній агресії Російської Федерації у формі гібридної війни, жертвами якої станом на 23 березня 2016 р. уже стали 30346 осіб: понад 9 тис. були убиті та понад 21 тис. – поранені [1]. Наша держава чинить активний опір, що, втім, не означає послаблення загроз із боку РФ. І пряма військова агресія й досі залишається реальною й відчутною загрозою для України [2]. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ від початку цього року констатує перманентне погіршення ситуації у зоні конфлікту, яке полягає в нарощуванні збройної присутності на Сході України російсько-терористичних військ і безпрецедентному рівні порушення ними режиму припинення вогню, що практично щоденно призводить до нових жертв серед військових і цивільних осіб.

Негативні тенденції розвитку подій спонукають нас у чергове повернути увагу широкої наукової громадськості до невирішеності проблеми достовірної ідентифікації потерпілих, зауваживши, що застосування агресором заборонених методів і засобів ведення війни часто унеможливує встановлення особи загиблого традиційним шляхом. Наприклад, тільки до Дніпропетровської області для проведення судово-медичної експертизи за час антитерористичної операції надійшли тіла 1200 бійців, які загинули у Донецькій та Луганській областях. І лише 674 (56%) з них вдалося ототожнити візуальним шляхом. 271 воїна (23%) було ідентифіковано тільки завдяки ДНК-експертизі, а решта – 255 (21%) залишаються невпізнаними [3]. У цілому по країні станом ще на 28 вересня 2015 р. у результаті проведення генотипоскопічної експертизи вже було ототожнено 426 загиблих. Проте, у створеній *post mortem* єдиній базі ДНК загиблих в зоні АТО залишалися ДНК-профілі ще 762 неідентифікованих бійців [4]. Загалом же, станом на 23 березня 2016 р. в моргах України зберігається близько тисячі невпізнаних тіл жертв збройної агресії. І люди продовжують гинути у районі лінії зіткнення внаслідок підриву на мінах, артилерійських обстрілів і вибухів

боєприпасів, що не розірвалися [1].

Усвідомлення масштабів окресленої проблеми і докладання зусиль до її вирішення на найвищому державному рівні вбачаються нами у цілій низці рішень Ради національної безпеки і оборони України, якими: 1) роботу з пошуку, доставки та ідентифікації тіл військовослужбовців і працівників правоохоронних органів, які загинули під час проведення АТО, віднесено до числа невідкладних заходів із забезпечення державної безпеки [5]; 2) Кабінету Міністрів України доручено: а) вирішити в установленому порядку питання щодо забезпечення додаткового фінансування з державного бюджету відповідно до обґрунтованих потреб заходів із забезпечення ідентифікації тіл військовослужбовців і працівників правоохоронних органів, які загинули під час участі в АТО в Донецькій та Луганській областях [6]; б) невідкладно забезпечити схвалення концепції створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців і осіб без громадянства та затвердження плану заходів щодо її реалізації [7].

Наприкінці 2015 р. Урядом нарешті було схвалено Концепцію, результатом реалізації якої задекларовано створення ефективної, прозорої, високотехнологічної, захищеної національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства. З цього приводу було гучно проголошено навіть комплексну ідентифікаційну реформу, засновану на широкому впровадженні сучасних інформаційних технологій, до основних напрямів якої віднесено запровадження системи достовірної ідентифікації особи і встановлення її законних даних, у т.ч. шляхом створення електронних баз даних, в яких будуть зібрані відомості про громадян України, іноземців та осіб без громадянства [8]. Проте детальний аналіз передбачених Концепцією заходів дозволяє висловити сумнів щодо їх комплексного характеру та реформаторського потенціалу.

Особливо з огляду на те, що Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України вимагає розроблення нової моделі ідентифікації особи і перевірки даних та запровадженням нового, надійного процесу менеджменту встановлення ідентичності (починаючи з відбору даних до первинної ідентифікації і видачі документів), а також забезпечення подальшої розбудови інфраструктури Єдиного державного демографічного реєстру (ЄДДР) і створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства [9]. При цьому варто зауважити, що відповідно до п. 2 Перехідних положень Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» розбудова інфраструктури ЄДДР здійснюється на базі Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування. У свою чергу, Концепція розвитку цієї Системи, вже майже сім років тому передбачала застосування для

ідентифікації особи біометричних технологій [10]. Концепція ж створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців і осіб без громадянства, схвалена нещодавно, абсолютно не враховує, а ні наявних напрацювань у цій царині, а ні вимог часу, у вирії якого опинилася наша держава, оскільки зорієнтована на забезпечення можливості ідентифікації виключно живої дорослої людини в ідеальних для візуального сприйняття умовах і не містять дієвих інструментів для ототожнення особи, яка зникла безвісти, опинилася в безпорадному стані чи загинула, зокрема, внаслідок вибуху – найпоширенішої форми терористичного акту.

Відтак, система заходів, яка дійсно претендує на визнання комплексною ідентифікаційною реформою, крізь призму сучасних і перспективних потреб органів кримінальної юстиції вбачається нами такою, що: 1) ґрунтується на врахуванні наукового потенціалу генетичної ідентифікації і прогресивного зарубіжного та вітчизняного досвіду проведення молекулярно-генетичних досліджень [11, 12]; 2) передбачає впровадження державної геномної реєстрації населення [13], створення Національного банку даних генетичних ознак людини і проведення «біоелектронної» паспортизації населення шляхом упровадження сучасних та захищених ідентифікаційних документів, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус, у бланки яких імплантовано безконтактний електронний носій, до якого в обов'язковому порядку додатково до таких біометричних даних (параметрів), як підпис, образ обличчя та усі відбитки пальців і долонної частини рук особи, повинно бути внесено оцифрований ДНК-профіль останньої; 3) враховує невідкладність створення інтегрованої автоматизованої системи оброблення криміналістично значущої інформації на основі об'єднання інформаційних ресурсів криміналістичного обліку генетичних ознак людини і ЄДДР з метою підвищення ефективності застосування біометричних технологій для біометричної верифікації та ідентифікації громадян, іноземців та осіб без громадянства відповідно до вимог державних (національних) та міжнародних стандартів, вимог ІКАО та законодавства у сфері захисту інформації, удосконалення процедури надання міжнародної правової допомоги у користуванні біометричними даними, в т.ч. по лінії Інтерполу та Європолу.

Список використаних джерел

1. Конфликт на востоке Украины привел к тяжелейшим гуманитарным последствиям [Електронний ресурс] // Центр Новостей ООН. – 2016, 23 березня. – Режим доступу : <http://www.un.org>.
2. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... [Електронний ресурс] // Дзеркало Тижня. – 2016, 25 березня. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua>.
3. Імена 271 загиблого бійця АТО встановлено за допомогою ДНК-

експертизи [Електронний ресурс] // Дніпропетровська ОДА. – 2016, 21 березня. – Режим доступу : <http://adm.dp.ua>.

4. В базі даних остаються ДНК-коди 762 неідентифіцированих бойців, погибших в зоні АТО, – Богомолец [Електронний ресурс] // 112 Україна. – 2015, 28 вересня. – Режим доступу : <http://112.ua>.

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року «Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки» : Указ Президента України від 14 листопада 2014 року № 880/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про стан виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України та додаткові заходи щодо забезпечення обороноздатності держави» : Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 285/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

7. Про додаткові заходи щодо запровадження безвізового режиму між Україною та Європейським Союзом : Рішення РНБО від 20.07.2015 р., введено в дію Указом Президента України від 18.08.2015 р. №478/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

8. Про схвалення Концепції створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства : розпорядження КМУ від 23.12.2015 р. №1428-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>.

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 14.03.2016 р. №92/2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

10. Про схвалення Концепції розвитку Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування : розпорядження КМУ від 17.06.2009 р. № 711-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>.

11. Українські та іноземні експерти обговорили проблемні питання проведення молекулярно-генетичних експертиз [Електронний ресурс] / УЗГ МВС України. – 2012, 28 листопада. – Режим доступу : <http://www.npu.gov.ua>.

12. Експерти-криміналісти обговорили проблеми використання унікального методу ДНК-аналізу [Електронний ресурс] / УЗГ МВС України. – 2013, 28 лютого. – Режим доступу : <http://www.npu.gov.ua>.

13. Білоус В.В. Про впровадження державної геномної реєстрації в Україні [Текст] // Науковий вісник Херсонського державного університету. «Серія юридичні науки». – 2015. – Вип. 4. Т. 3. – С. 89-95.